

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA POZANTI-BELEMEDİK (BİLEMEDİK) ESİR KAMPI

Ahmet ALTINTAŞ - Çağlar ÖNGEL*

Özet

Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında birçok asker ve subay esir edilmiştir. Bu esirler arasında Osmanlı Devleti'ne esir düşen yabancı asker ve subaylar da bulunmaktadır. Osmanlı Devleti bu esirler için birçok kamp inşa etmiştir. Bu esir kampları Kayseri, Afyonkarahisar, Kırşehir, Konya, Belemelik (Bilemedik) vb. esir kamplarıdır. Osmanlı Devleti'ne esir düşen Fransız, İngiliz, Rus, Ermeni asker ve subaylar bu kamplarda muhafaza edilmektedir.

İtilaf Devletlerinin asker ve subayları Osmanlı Devleti'ndeki esir kamplarına yerleştirilmiş ve hayatlarının belli bir süresini bu kamplarda geçirmişlerdir. Esirlerin bir kısmı çeşitli anlaşmalarla ülkelerine iade edilmiş, bir kısmı ise salgın hastalıklar sebebiyle yaşamlarını yitirmişlerdir.

İtilaf devletlerinin esir olarak aldıkları Osmanlı asker ve subaylarına uyguladıkları hassasiyetin aynısını Osmanlı Devleti de esir olarak aldığı yabancı asker ve subaylara karşı uygulamıştır. Belemelik Esir Kampı'ndaki uygulamalar da Anadolu'da bulunan diğer esir icraatlarla büyük benzerlik göstermektedir. Belemelik Esir Kampı'nda bulunan İtilaf Devletlerine mensup savaş esirlerinin aileleri ve devletleri ile haberleşme içerisinde olmaları bize esir kamplarındaki yaşayışları hakkında bilgi vermektedir. Söz konusu esir kampındaki savaş esirlerinin günlük yaşamları, işleri, verilen yevmiyeler, görevlilerin davranışları, çalışma şartları, firar eden esirlerin durumları, nasıl esir oldukları, gibi konular oldukça dikkat çekici bulunmaktadır. Belemelik Esir Kampı daha çok Fransız, Rus, İngiliz savaş

* Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Ed. Fak. Tarih Bölümü Öğretim Üyesi-AKÜ, S.B.E, Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: aaltintas@aku.edu.tr, e-mail: caglar.ongel89@gmail.com

ayında bir anıt dikilmiştir. Restorasyon işleri Alman Pratiker (Metro AG) firması tarafından yapılmıştır.⁶²

SONUÇ

Birinci Dünya Savaşı'nın 4 yıl sürmesinden dolayı birçok asker esir edilmiştir. Belirli bir süre sonra esirler çoğalmış ve bu konuda devletlerin esirlerle ilgili önlemler almaya zorlamıştır. Bu önlemleri her devlet kendi askerinin en iyi şekilde hayatını idame ettirecek biçimde sağlamaya çalışmışlardır. Esirlere nasıl davranılması, yaşam koşullarının nasıl olmasını Kızılay ve Kızıllaç Cemiyeti vasıtasıyla devletlerarasında mütakabiliyet yöntemine göre halledilmeye çalışılmıştır. Osmanlı Devleti yabancı esirlere farklı muamele yapmamış elinden geldiği kadarıyla kendi askerlerine nasıl davrandıysa aynı şekilde esirlere de öyle davranmıştır. Esirlere kötü davranan ve zülüm edenler cezalandırmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın verdiği maddi sıkıntı sadece esirlerin değil Osmanlı askerini de sıkıntıya düşürmüştür. Bu sıkıntılarının başında hastalıklar yer almıştır. Esir kamplarında ölen esirlerin sıtma ve tifüsten ölmeleri kasten yapılmış bir durum olmamakla beraber, bu hastalık Osmanlı askerlerine de bulaşmış ve vefat edenler olmuştur. Belemelik Esir Kampı'ndaki Toros Tünellerinde çalışan Osmanlı askeri ve yabancı esirler bazı nedenlerden dolayı hayatlarını kaybetmişlerdir. Bu nedenlerden bir tanesi de tünel inşaatında tünelin çökmesi ile meydana gelen olaydır. Belemelik Esir Kampı'ndaki esirler vefat ettikleri zaman dini geleneklerine göre defnedilmesine izin verilmiştir. Belemelik Esir Kampı'nda esirlerin eşkalleri, yaşları ve nereden geldikleri, hangi millete mensup oldukları teker teker kayıt altına alınmıştır. Esirlere verilecek maaşlar hesaplanmış ve Osmanlı subayına verilen bir maaş yabancı esirlere de verilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

1. Akgün, Seçil Karal, Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a, *TDV yayınları*, Ankara 2002.
2. Altıntaş, Ahmet, Belgelerle Milli Mücadele Döneminde Esirler, *Anekdot Kitaplar*, 1. Baskı, Ankara-Haziran 2008.
3. Taşkıran, Cemalettin, 1. Dünya Savaşı'nda Türk Esirleri Ana Ben Ölmedim, *Kültür Yayınları*, Eylül 2001.
4. <http://dstercume.blogspot.com.tr/2011/02/1-dunya-savasinda-osmanlinin-elindeki.html>, Erişim Tarihi [07.03.2015 13:25].
5. http://tr.wikipedia.org/wiki/Belemelik,_Pozant%C4%B1, Erişim Tarihi, [07.03.2015-12:11].
6. <http://transcripts.sl.nsw.gov.au/page/106707/view>, Erişim Tarihi [07.03.2015 19:03].
7. http://www.akmb.gov.tr/userfiles/files/EskiErdem%20pdf/Erdem%20_58.pdf, Erişim Tarihi [10.03.2015 19:39].
8. <http://www.navyhistory.org.au/category/navy-day-by-day/page/10/>, Erişim Tarihi [07.03.2015 18:41].

⁶² <http://dstercume.blogspot.com.tr/2011/02/1-dunya-savasinda-osmanlinin-elindeki.html>, Erişim Tarihi [11.03.2015 11:55].

9. Söylemez, Haşim-Sedat, Gülmez, Emanet Düşmanlar, http://www.aksiyon.com.tr/tarih/emanet-dusmanlar_528972, Erişim Tarihi [07.03.2015 12:28].
10. Ural, Selçuk, Mütareke Dönemi İngilizlerin Elindeki Türk Esirlerinin İadesi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 37-38, Mayıs-Kasım 2006, s. 118 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/789/10130>.
11. Alsan, Zeki Mesud “1949 Cenevre Sözleşmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1950, S. 3-4.
12. Özçelik, Mücahit, Birinci Dünya Savaşı’nda Türkiye’deki Yabancı Esirler, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları IV/A-2.2. Dizi-Sayı: 6*, Ankara 2013.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

BOA.DH.EUM., 55/73

BOA.DH.EUM., 55/73

BOA.DH.EUM.5.ŞB., 18/15; *BOA.DH.EUM.6.ŞB.*, 17/72

BOA.DH.EUM.5.ŞB., 20/35

BOA.DH.EUM.6.ŞB., 17/72

BOA.DH.EUM.6.ŞB., 20/35

BOA.DH.ŞFR., 76/171

BOA.DH.ŞFR., 76/243

BOA.HR.SYS., 2196/34

BOA.HR.SYS., 2221/29

BOA.HR.SYS., 2221/29

BOA.HR.SYS., 2223/22

BOA.HR.SYS., 2227/36

BOA.HR.SYS., 2233/20

BOA.HR.SYS., 2249/57

BOA.HR.SYS., 2249/57

BOA.DH.EUM., 11/7

BOA.DH.EUM., 11/7

BOA.HR.SYS., 2213/4

BOA.HR.SYS., 2213/4

BOA.HR.SYS., 2213/4

BOA.HR.SYS., 2213/4

BOA.DH.EUM.5.ŞB., 17/63; *BOA.HR.SYS.*, 2221/8

BOA.HR.SYS., 2221/8; *BOA.HR.SYS.*, 2221/8